

Зазначені типології збагачують юридико-психологічну галузь знань, але не відповідають, у повній мірі, запитам практичної діяльності щодо запобігання злочинам проти статевої свободи та недоторканності особи. Виходячи з цього, особливої актуальності набуває необхідність побудови типології особистості суб'єкта зґвалтування в залежності від диспозиції статті 152 КК України, а саме виокремлення 4 типів злочинців, що скоюють відповідно:

- «класичне» зґвалтування;
- «рецидивне» зґвалтування;
- «групове зґвалтування»;
- «особливе небезпечне зґвалтування» неповнолітньої чи неповнолітнього (малолітньої чи малолітнього).

Список використаних джерел

1. Джужа О.М. Запобігання злочинам, пов'язаним із сексуальним насильством / О.М. Джужа. - К. : Атіка, 2009. - 240 с.

Щериця С.І., доцент кафедри публічно-правових дисциплін Білоцерківського національного аграрного університету, кандидат юридичних наук

ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ПРАВОПОРУШНИКА

Проблема особистості правопорушника все більше привертає до себе увагу юристів, практичних працівників, та науковців. Діяльність, у тому числі злочинна, багато в чому обумовлена психологічними особливостями самої людини. Кримінально-процесуальний закон, визначаючи предмет доказування, потребує з'ясування обставин, що впливають на ступінь і характер відповідальності, а також інших обставин, що характеризують особу, яка вчиняє кримінальні правопорушення. Проте до теперішнього часу на практиці обставини, які характеризують особу, яка вчиняє кримінальні правопорушення з достатньою повнотою, не встановлено. Саме тому розробка

ознак особистості правопорушника, які підлягають встановленню, є важливим завданням юридичної психології. При кримінологічній вивченні на практиці важливим є аналіз особистості у взаємодії із соціальним середовищем, оскільки злочинну поведінку породжує не сама по собі особистість або середовище, а саме їх взаємодія. Вплив соціального середовища на злочинну поведінку носить складний характер. Іншими словами, соціально-економічні, політичні та культурні аспекти життя суспільства надають зовнішній вплив на формування модельованого механізму кримінального правопорушення, тоді як психологічні та психічні особливості модельованого правопорушника формують його із середини, складаючи як би внутрішній зміст.

Аналіз криміналістичної літератури показує, що питанню вивчення психології злочинця приділялася і приділяється багато уваги (Ратінов А.Р., Глазирін В.В., Дулов А.В., Васильєв В.Л.) Практично кожна робота з криміналістичної тактики та методики включає в себе ті чи інші психологічні аспекти. Тим не менше, як свідчить практика, теоретичні дослідження психологічних особливостей правопорушників не зовсім повно висвітлюють картину злочинної діяльності. Багато питань залишаються за кадром чинності вузьких рамок предметів загальної та юридичної психології. Аналіз особистісних особливостей особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, необхідний для відповіді на питання: яким чином і чому скоєно діяння даною особою? яку відповідальність повинен нести конкретний правопорушник? якою має бути система заходів щодо його ресоціалізації? які заходи попередження формування особистості правопорушника? Характеризувати особистість правопорушника - означає, дослідити і визначити типологічні криміногенно значущі якості індивіда.

Особистість правопорушника - сукупність типологічних якостей індивіда, що зумовили скоєне ним злочинне діяння. В основі кримінально-психологічної класифікації особистості правопорушників лежать домінуючі позиції особистості, її

спонуки, мотиви, стійкі цілі та способи вчинення кримінального правопорушення, міра десоціалізованості особистості, характер її антисоціальної спрямованості. [1, с. 9].

Необхідно зазначити, що в основі злочинної поведінки лежать ті чи інші мотиви. Юристи вважають, що кримінальні правопорушення скоюються головним чином з користі, помсти, ревнощів, хуліганських, сексуальних спонукань. У мотивах конкретизуються потреби, які і визначають спрямованість мотивів. У однієї людини не може бути незліченної кількості потреб, але багатство мотиваційної сфери проявляється в їх різноманітті та взаємодоповнюваності. Взаємодіючи між собою, вони посилюють або послаблюють одна одну, вступають у взаємні суперечності, результатом чого може з'явитися аморальне і навіть злочинну поведінку. Окремі вчинки, а тим більше поведінка людини в цілому, в тому числі і злочинна, в основному спрямовується не одним, а кількома мотивами, які один з одним у складних ієрархічних відносинах [5, с. 21]. Серед них є ведучі, які й стимулюють поведінку, надають йому особистісний сенс. Так, в більшості випадків в основі розкрадань лежать не тільки корисливі мотиви, але і мотиви самоствердження особистості в очах престижної групи.

Отже, психологічна характеристика особливості правопорушника являється кардинальним питанням для юридичної психології, адже особистість правопорушника являє собою сукупність взаємопов'язаних особистісних рис і утворень, ядром яких є негативні властивості, що утворилися в результаті зміни способу життя, соціальних ролей і характеру контактів з іншими людьми.

Список використаних джерел

1. Еникеев М.І. Юридична психологія: Підручник для вузів. - М.: Видавництво НОРМА (Юрінком ИНФРА М), 2001. - 517 с.
2. Романов В.В. Юридична психологія: Підручник. - М.: МАУП, 2010 - 488 с.